

Eiermelding

DEL 1

Vedtatt av kommunestyret - PS 2024/16 - 20. mars 2024

Vilje til
vekst

Åmot
kommune

INNHold

1.	Innledning	4
1.1.	Formål og avgrensning	4
1.2.	Formålet med deltakelse i selskaper	4
2.	Roller og rolleforståelse	5
2.1.	Kommunestyret som eier	5
2.2.	Formannskapet som eier	5
2.3.	Ordfører som eierrepresentant	5
2.4.	Kommunedirektøren	5
2.5.	Kommunen som kunde/bruker	6
2.6.	Representantskapsmøte/generalforsamling/årsmøte	6
2.7.	Eiermøter	6
2.8.	Styret	7
2.9.	Daglig leder	7
3.	Andre føringer	7
3.1.	Skille mellom eierskap og selskapsledelse	7
3.2.	Skille mellom monopol og konkurransevirkosomhet	7
3.3.	Skille mellom kommunen som eier og kommunen som bestiller av tjenester	8
3.4.	Kapitalstruktur og utbytte	8
3.5.	Etablering av eierstrategi for hvert selskap	8
3.6.	Selskaps- og forvaltningskontroll	9
4.	Eierprinsipper for Åmot kommune	10
4.1.	Åpenhet og informasjon	10
4.2.	Definert formål for virksomheten	10
4.3.	Vedtak skal fattes på generalforsamling/representantskapsmøte	10
4.4.	Likebehandling av aksjonærer/deltakere	11
4.5.	Valg av styre	11
4.6.	Styrets arbeid og uavhengighet	11
4.7.	Godtgjøring til styret	12
4.8.	Styrevervregisteret	12
4.9.	Samfunnsansvar	13
4.10.	Klima og miljø	13
4.11.	Eiers løpende avkastning – utbyttepolitikk	13
4.12.	Revisor og bruk av rådgivere	13
4.13.	Organisasjonslæring og kompetanseheving	14
5.	Organisasjonsformer – selskaper og foretak	14
5.1.	Innledning	14

5.2.	Kommunale foretak (KF)	14
5.3.	Interkommunalt selskap (IKS)	15
5.4.	Interkommunalt politisk råd (IPR)	16
5.5.	Kommunalt oppgavefellesskap (KO)	16
5.6.	Vertskommune	17
5.7.	Aksjeselskap (AS).....	18
5.8.	Samvirkeforetak (SA).....	19
5.9.	Stiftelser.....	19

1. INNLEDNING

1.1. FORMÅL OG AVGRENSNING

Åmot kommune ønsker med denne Eiermeldingen å ha et bevisst og aktivt forhold til sitt eierskap i selskaper og foretak.

Åmot kommune har i lang tid valgt å tilby kommunens innbyggere tradisjonelle kommunale tjenester utenfor den ordinære, kommunale forvaltningen. Gjennom foretaks- og selskapsorganisering som virkemiddel for utøvelse av tjenesteproduksjon kreves det at de folkevalgte utøver kommunens eierskap og eierstyring innenfor de juridiske rammer som regulerer kommunale foretak, aksjeselskaper og interkommunale selskaper.

Det fremgår av § 26-1 i kommuneloven at kommuner minst en gang i valgperioden skal utarbeide en Eiermelding som skal vedtas av kommunestyret selv. Eiermeldingen skal inneholde:

- a. kommunens prinsipper for eierstyring
- b. en oversikt over selskaper, foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i og
- c. kommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i disse virksomhetene

Eiermeldingen beskriver i tillegg forhold som bør hensyntas ved selskapsorganisering av kommunens virksomhet, hva slags type virksomhet kommunen bør eie, og rolleforståelse ved oppfølging av kommunens eierskap. De forskjellige organisasjonsmodellene blir gjennomgått i eget kapittel.

Eiermeldingen består av to deler, der del I presenterer kommunens eierstyring og del II omtaler selskaper og samarbeid Åmot kommune eier eller er medeier i. Eiermeldingen er generell og omfatter alle selskaper. Der det er nødvendig med mer spesifikt uttrykte krav til enkelt-selskaper, gjøres dette gjennom vedtekter, eventuelt også gjennom selskapsavtale / aksjonæravtale / eieravtale.

Eiermelding del I og II vedtas tidlig i hver valgperiode og rulleres deretter hvert fjerde år med behandling i formannskap og kommunestyre. Del II rulleres i tillegg årlig med behandling i formannskap som er delegert myndighet til å utøve løpende eierstyring jf. pkt 2.2 under.

1.2. FORMÅLET MED DELTAKELSE I SELSKAPER

Hovedregelen er at Åmot kommune yter kommunale tjenester i egen regi, underlagt kommunedirektørens ansvar og myndighet, med direkte folkevalgt kontroll og styring. Der oppgaveløsningen er organisert i selskap, har de folkevalgte mer indirekte styringsmidler til rådighet. Disse varierer ut fra hvilken selskapsform som er valgt.

Hovedformålet med eierstyringen er å sikre god utvikling for selskapene, langsiktig verdiskaping og god, forutsigbar styring. Eierstyringen skal følge opp vedtatt Eierpolitikk og Eierstrategier. Løpende eierstyring skal:

- Sikre regelmessig og formalisert kontakt mellom kommunen og selskapene/foretakene
- Sikre god rapportering på mål og forventninger
- Sikre gode prosesser ved gjennomføring av valg, strategiutvikling mv.

Åmot kommune arbeider for gode tjenester til befolkningen og størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Med verdiskaping gjennom kommunalt eierskap menes her oppnåelse av kommunens mål som eier, enten høyest mulig avkastning over tid eller mest mulig effektiv oppnåelse av mål som knytter seg til å ivareta ulike samfunnsmessige hensyn.

De ulike motivene for at Åmot kommune skulle velge et kommunalt eierskap kan være:

- a. økonomisk utbytte og begrense økonomiske forpliktelser (finansielt motivert)
- b. å posisjonere kommunen (politisk motivert)
- c. oppnå mer samfunnsøkonomiske resultater (samfunnsøkonomisk motivert)
- d. styrke regionens muligheter og posisjon (regionalpolitisk posisjonering)
- e. finne fellesløsninger som bidrar til mer effektiv tjenesteproduksjon enn å yte tjenesten selv (motivert av effektivisering av tjenesteproduksjonen)

2. ROLLER OG ROLLEFORSTÅELSE

Eiermeldingen tar for seg kommunen som eier i selskaper. Kommunen kan ha flere roller i samme selskap i tillegg til eierrollen, som for eksempel som kunde/bruker eller offentlig myndighet. Det er særlig viktig at kommunens rolle som myndighetsutøver ikke påvirkes av at kommunen har eierinteresser i ulike selskaper. Kommunens eierskap skal utøves gjennom de formelle eierkanalene og utøvelsen av eierskapet skal være politisk forankret.

2.1. KOMMUNESTYRET SOM EIER

Kommunestyret er ansvarlig for at kommunens eierskap utøves på en forsvarlig måte slik at de betydelige verdiene og oppgavene som ligger i selskapene forvaltes til beste for kommunens innbyggere. Kommunestyret fastsetter gjennom denne eiermeldingen formålet og rammene for kommunens eierskap.

Kommunestyret kan delegere sin myndighet. Delegert myndighet skal utøves innenfor rammene av denne eiermeldingen, samt andre føringer fastsatt av kommunestyret. Saker av stor prinsipiell og politisk betydning skal forelegges kommunestyret.

Kommunestyret velger selv medlemmer til representantskapet i interkommunale selskap (IKS).

2.2. FORMANNSKAPET SOM EIER

Formannskapet er i kommunestyrets delegeringsreglement delegert myndighet til å utøve løpende eierstyring på vegne av kommunen. Formannskapet representerer hele kommunens eierandel og gir en samlet stemme for hele eierandelen.

Formannskap er generalforsamling for kommunens heleide aksjeselskap og er kommunal valgkomité.

Alle store prinsipielle og politiske spørsmål skal forelegges kommunestyret til avgjørelse. Det påhviler formannskapet / ordfører å vurdere hva som er prinsipielle spørsmål.

2.3. ORDFØRER SOM EIERREPRESENTANT

Ordfører er kommunens representant i generalforsamling og årsmøter med mindre annet er bestemt av kommunestyret eller formannskapet. Ordfører kan videredelegere sin fullmakt.

2.4. KOMMUNEDIREKTØREN

Det følger av kommuneloven §13-1 tredje og fjerde ledd at kommunedirektøren skal påse at saker som legges frem for politisk behandling er forsvarlig utredet og påse at politiske vedtak blir iverksatt. Kommunedirektøren skal i tillegg legge til rette for oppfølging av kommunens eierskap. Dette innebærer blant annet:

- Saksforberedelse av eiersaker som skal til politisk behandling
- Bistå ordfører og andre i å utøve eierstyring på vegne av kommunen, herunder forberede og delta i generalforsamlinger og eventuelle eiermøter
- Løpende kontakt og dialog mellom kommunen og selskapene utenom generalforsamling
- Bistand og informasjon til representanter i representantskap og styret
- Internkontroll
- Oppdatering av eiermeldingen

2.5. KOMMUNEN SOM KUNDE/BRUKER

Kommunens rolle som bestiller av tjenester fra selskaper vi har eierinteresser i skal være klart atskilt fra rollen som eier. Kommunedirektøren skal være kommunens bestiller av tjenester fra selskapene når kommunedirektøren er delegert et resultatansvar for tjenesteområdet.

2.6. REPRESENTANTSKAPSMØTE/GENERALFORSAMLING/ÅRSMØTE

Kommunen som eier skal fremme sine eierinteresser i selskapets eierorgan, dvs. i representantskapsmøte i interkommunale selskaper (IKS), i generalforsamling i aksjeselskaper (AS), og i årsmøte i samvirkeforetak (SA).

For aksjeselskaper skal eier i generalforsamling godkjenne årsregnskap og årsberetning, herunder utdeling av utbytte. For interkommunale selskaper skal eier gjennom representantskapet i tillegg fastsette budsjett, økonomiplan, fatte vedtak om pantsettelse av fast eiendom eller andre større kapitalinvesteringer, samt fatte vedtak om investeringer som er av vesentlig betydning for selskapet eller en eller flere av deltakerne.

Kommunens eierrepresentant(er) i representantskapsmøte/generalforsamling/årsmøte skal ivareta Åmot kommunes eierinteresser. Eierrepresentantene skal utøve sin virksomhet innenfor de rammer som fremgår av denne eiermeldingen, samt andre føringer som er vedtatt av kommunestyret og formannskapet. Den politiske debatt og vedtak om hvordan kommunen som eier skal forholde seg til selskapene, skal skje i formannskapet/kommunestyret. Når det er fattet vedtak, binder dette kommunens eierrepresentant(er) til å stemme i henhold til vedtaket.

Representantskapet i interkommunale selskap (IKS), er tillagt noe mer myndighet enn generalforsamlingen i et aksjeselskap. Representantskapets medlemmer er personlig valgt/oppnevnt for 4 år og kan bli holdt ansvarlige på samme måte som styrets medlemmer, jf. §38 Erstatningsansvar, i lov om interkommunale selskaper.

Kommunestyret velger selv sine medlemmer til representantskapet i interkommunale selskap (IKS). For å sikre politisk forankring, samt å bidra til å forenkle oppfølgingen i eiersaker, herunder samhandling med formannskapet, anbefales det at kommunens representanter og vararepresentanter velges blant kommunens faste medlemmer i formannskapet.

2.7. EIERMØTER

Eierskap utøves og eierbeslutninger fattes i generalforsamling for aksjeselskaper og representantskapsmøte for interkommunale selskaper. Likevel kan selskapene ha behov for å varsle og informere eierne om saker av betydning for eierskapet, og eierne kan ha behov for å forberede saker i forkant av generalforsamling/representantskapsmøte. Eiermøtene vil være en uformell arena for avklaringer, samordning og informasjonsutveksling.

Ordfører og kommunedirektør deltar i eiermøter med mindre annet er bestemt av formannskapet. Kommunens medlemmer i representantskap og generalforsamling kan inviteres til å delta. Selskapets styre skal være representert. Det skal føres referat fra eiermøter.

2.8. STYRET

Styret er ansvarlig for forvaltning og organisering av virksomheten. Styret er ansvarlig for at virksomheten drives innenfor de rammer som følger av selskapets formål og vedtak fattet i generalforsamling/representantskap/årsmøte. Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelsen og selskapets virksomhet for øvrig.

Et styremedlem er personlig valgt og skal ivareta selskapets interesser og ikke den enkelte eiers interesser. Styrerepresentanter kan bli holdt personlig økonomisk ansvarlig overfor selskapet eller aksjeeier for skade de i denne egenskap har forvoldt forsettlig eller uaktsomt, jf. Aksjeloven kap. 17 og IKS-loven § 38.

2.9. DAGLIG LEDER

Daglig leder er ansvarlig for den daglige ledelse av selskapet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt.

3. ANDRE FØRINGER

3.1. SKILLE MELLOM EIERSKAP OG SELSKAPSLLEDELSE

Eier fatter beslutninger på generalforsamlingen, og velger et styre som får fullmakt og ansvar for å realisere eiernes målsetninger med selskapet. Eier kan formelt bare gi instruks til styret på generalforsamling eller i representantskapsmøte. Eier kan heller ikke gå utenom styret og direkte til daglig leder.

Når eier har oppstilt sine eierkrav skal kommunen begrense seg til overordnet styring. Dette er likevel ikke til hinder for dialog mellom eier og selskap for gjensidig informasjonsutveksling. Eier bør stille klare krav til selskapets styre om realisering av de målsettinger eier har fastsatt. Eier skal kontrollere måloppnåelsen og holde styret ansvarlig for denne. Eierkravene må være realistiske, tydelige og være utformet slik at måloppnåelsen kan etterprøves. Kravene må sikre forutsigbarhet for selskapene. Når kommunen som eier har fremsatt sine krav og målsetninger må selskapet få frihet og tilstrekkelig selvstendighet til å realisere målene.

3.2. SKILLE MELLOM MONOPOL OG KONKURRANSEVIRKSOMHET

Mange offentlige selskaper er tildelt oppgaver i egenregi eller har enerett til å utføre visse oppgaver. Disse selskapene står derfor i en monopolsituasjon, samtidig som flere av disse konkurrerer på leveranser innenfor andre tjenesteområder.

Alle selskaper som driver økonomisk virksomhet i et marked, er omfattet av konkurranseloven og regelverket for offentlig støtte.

Den konkurranseutsatte delen av virksomheten må som et minimumskrav skilles ut i en egen avdeling med eget avdelingsregnskap for å dokumentere at det ikke foreligger krysssubsidiering. Konkurranseutsatt virksomhet skal drives etter markedsmessige prinsipper med krav til utbytte.

3.3. SKILLE MELLOM KOMMUNEN SOM EIER OG KOMMUNEN SOM BESTILLER AV TJENESTER

I Åmot kommune er det opprettet selskaper hvor formålet primært er å levere tjenester til kommunen eller til innbyggerne på vegne av kommunen. Dette gjelder selv om kommunedirektøren som regel har ansvaret for tjenesteområdet overfor brukerne og kommunestyret. Dette gjelder eksempelvis SØIR IKS.

Da dette selskapet i realiteten står i en monopolsituasjon og leverer tjenester til selvkost, er det en fare for at selskapene ikke har tilstrekkelig fokus på kostnadseffektiv drift. For å unngå dette og sikre at kommunen selv definerer innhold og omfang på de tjenester som skal leveres, ønsker kommunen et tydelig skille mellom selskapet som leverandør av tjenester/leveranser og kommunen som bestiller. Formålet er å bidra til at selskapet produserer etterspurte tjenester til riktig pris og kvalitet overfor kommunen og/eller de abonnentene tjenesten gjelder.

3.4. KAPITALSTRUKTUR OG UTBYTTE

Kapitalstrukturen, dvs. forholdet mellom gjeld (fremmedkapital) og egenkapital, er et vesentlig eierspørsmål. For mye og for lite egenkapital kan medføre effektivitetstap. Det bør for hver virksomhet foretas regelmessige analyser av kapitalstrukturen. Forretningsrisiko, bransjemessige særtrekk, prisen på kapital og finansiell styrke er alle forhold som må vurderes når virksomhetens kapitalstruktur skal bestemmes. For selskaper med begrenset ansvar, er det lovfestet krav til forsvarlig egenkapital. Det er eiernes ansvar å sørge for at selskapet har forsvarlig selskapskapital og styret har en handleplikt dersom egenkapitalen blir for lav.

Verdiskaping over tid er, i tillegg til samfunnsnytte, et overordnet mål for eier. Dette gjelder også for virksomheter kommunen eier. Som eier vil kommunen påvirke kapitalstrukturen både gjennom avkastningskrav/forventninger til utbytte, kapitalnedsettelse og ved emisjoner. Det vil likevel ikke bli stilt samme krav til avkastning der eierskapet alene er begrunnet ut i fra samfunnsnytte.

Avkastningen fra virksomhetene kan kanaliseres til eier på tre måter: Renter på lån til selskapet, aksjeutbytte, kapitalnedsettelse og verdiøkning av virksomhetens egenkapital.

Styret skal etter aksjeloven foreslå utbytte innenfor de begrensninger aksjeloven setter for adgangen til å utdele utbytte. Åmot kommune forventer at selskapene som driver forretningsmessig i konkurranse med andre leverer markedsmessig avkastning. Avkastningsmålene utarbeides spesifikt for det enkelte selskap og formidles til selskapene. Selskapet bør ikke akkumulere høyere egenkapital enn hva som er nødvendig på forretningsmessig grunnlag og for å oppnå eiernes mål med selskapet.

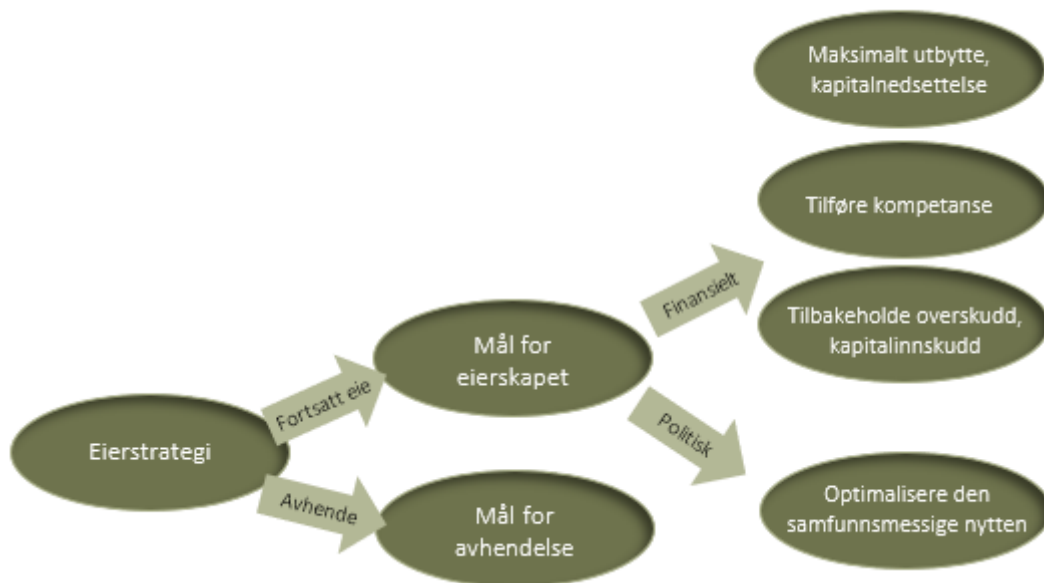
Selskaper som er avhengig av kommunale bevilgninger deler normalt ikke ut utbytte. Det er ikke adgang til å ta ut utbytte utover den frie egenkapitalen, fra virksomhet som etter loven skal drives i henhold til selvkost. For virksomheter som driver kommersielt i tillegg til å ivareta en sektorpolitisk oppgave, forventer kommunen markedsmessig avkastning for den kommersielle delen av virksomheten. Den kommersielle virksomheten skal være klart atskilt fra øvrig virksomhet og som et minimum ha eget avdelingsregnskap.

For mange av selskapene ligger det andre formål enn avkastning til grunn for eierskapet. Det vil kunne gå på bekostning av økonomisk lønnsomhet. Det må uansett forutsettes effektiv drift.

3.5. ETABLERING AV EIERSTRATEGI FOR HVERT SELSKAP

Kommunen skal for hvert selskap/foretak ha en gjennomtenkt begrunnelse for hvorfor den er eier og hva kommunen vil med sitt eierskap, dvs. eierstrategien.

Det er en del generelle føringer som er retningsgivende ved etableringen av en eierstrategi. Prosessene omkring etableringen av en slik helhetlig eierstrategi kan illustreres ved hjelp av figuren nedenfor.

Det er få selskaper hvor Åmot kommune er eier som har et rent finansielt formål. I de aller fleste selskapene er det en større eller mindre politisk (samfunnsmessig) dimensjon. Det foreligger dermed et blandet formål. Dersom eierstrategien konkluderer med at formålet med eierskapet er å ivareta politiske eller samfunnsmessige mål, kan det være behov for å synliggjøre at slike prioriteringer har en kostnad. Forenklet sagt kan man si at den samfunnsmessige nytten bør være større enn den økonomiske kostnaden for at et slikt valg skal kunne la seg forsvare.

Selskapsstrategien bør klargjøre forventninger knyttet til type avkastning, enten det er i finansiell forstand eller på en annen måte.

3.6. SELSKAPS- OG FORVALTNINGSKONTROLL

Kommunestyret har øverste ansvar for å sikre at kommunen når sine mål, at regelverket etterleves og at etiske hensyn ivaretas.

Kontrollutvalget skal påse at kommunen fører kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper mm., jf. Kommuneleien § 23-2 d). Dette innebærer kontroll av at den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lov og forskrift, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring, jf. Kommuneleien § 23-4.

Kontrollutvalget skal utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll som vedtas av kommunestyret. Den praktiske gjennomføringen av tilsyns- og kontrolloppgavene ivaretas av kontrollutvalget eller kommunerevisjonen på oppdrag av kontrollutvalget. For interkommunale selskaper vil det være en fordel om deltakerne samordner sin kontrollvirksomhet overfor selskapene.

Kontrollutvalget skal videre påse at det gjennomføres forvaltningsrevisjon i selskaper kommunen har eierinteresser i, jf. Kommuneleien § 23 c). Forvaltningsrevisjon er definert som systematisk vurdering av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut i fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

I tillegg har kommunens revisor et lovfestet ansvar for å gjennomføre eierskapskontroll, jf. Kommuneleven § 24-2.

Kontrollutvalget og revisor kan kreve de opplysninger og foreta de undersøkelser som er nødvendig for å gjennomføre kontroll av kommunens selskaper. Kontrollutvalget og kommunens revisor kan selv foreta undersøkelser i selskaper, og har rett til å være tilstede på selskapets generalforsamling. Kommunestyret kan fastsette regler for kontrollen. Dette er nærmere regulert i kommuneleven § 23-6 og § 24-10.

4. EIERPRINSIPPER FOR ÅMOT KOMMUNE

4.1. ÅPENHET OG INFORMASJON

Det skal være åpenhet knyttet til kommunens eierskap, herunder kommunens valg og godtgjørelse til styret. Det skal være åpenhet om kommunedirektørens og administrasjonens rolle i de forskjellige selskapene/virksomhetene.

Selskapets styre og daglig leder plikter å ivareta en offensiv og åpen informasjonspraksis overfor eierne og gi korrekt, tydelig og relevant informasjon tidligst mulig. Selskapet skal tilrettelegge for dialog mellom styret og eierne.

Kommunen forventer at selskaper som er omfattet av offentleglova, iverksetter tiltak som sikrer åpenhet og innsyn i samsvar med lovens krav.

Eiermøter og generalforsamlinger skal normalt være offentlige. Dette gjelder likevel ikke dersom åpenhet skader selskapets eller kommunens interesser, og kommuneleven og offentleglova gir hjemmel for å lukke møtet og / eller holde dokumenter unntatt fra offentlighet.

I selskaper hvor kommunen er eier eller har vesentlige eierinteresser;

- a) skal selskapet, utover årsberetningen, rapportere ekstraordinære hendelser og økonomiske resultater som er av vesentlig betydning for kommunen som eier.
- b) skal selskapenes årsrapport gjennomgås av kommunedirektøren før disse forelegges formannskapet til orientering.
- c) skal selskapet rapportere til kommunen hvorvidt selskapet er omfattet av regelverket for offentlige anskaffelser og offentleglova.

4.2. DEFINERT FORMÅL FOR VIRKSOMHETEN

Selskapets virksomhet skal være tydelig definert i vedtektene/selskapsavtalen. Formålet med virksomheten skal vurderes med jevne mellomrom. Innenfor rammen av vedtektene/selskapsavtalen skal selskapet ha klare mål og strategier for sin virksomhet. Selskapet må gjennom eiermøter/generalforsamling konsultere sine eiere ved kursendringer.

4.3. VEDTAK SKAL FATTES PÅ GENERALFORSAMLING/REPRESENTANTSKAPSMØTE

Vedtak skal fattes i formelle organer for eierstyring. For aksjeselskaper er dette generalforsamlingen, for interkommunale selskaper er det representantskapsmøtet, for samvirkeforetak er det årsmøte. Det skal foreligge saksdokumenter som er utførlig nok til at aksjonærene kan ta stilling til alle saker som skal behandles. I aksjeselskaper skal innkalling og saksdokumenter som hovedregel sendes fire uker før generalforsamlingen avholdes. For interkommunale selskaper skal innkalling og saksdokumenter sendes med minst fire ukers varsel.

4.4. LIKEBEHANDLING AV AKSJONÆRER/DELTAKERE

Aksjonærene skal likebehandles. Kommunen skal ikke handle på bakgrunn av informasjon som ikke er kjent for øvrige aksjonærer og eiermakt skal ikke utøves gjennom uformelle kanaler.

4.5. VALG AV STYRE

Valg av styre og styreleder i aksjeselskaper og interkommunale selskaper skal skje på bakgrunn av en begrunnet innstilling fra en valgkomité.

Generalforsamlingen/representantskapsmøtet velger valgkomité for det enkelte selskap, samt valgkomiteens leder. Valgkomiteen skal sammensettes for å speile eierandel.

I selskap Åmot kommune eier fullt ut er formannskapet selv valgkomité.

Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra det enkelte selskaps egenart. I selskaper som utfører kjernetjenester på vegne av kommunen, bør minst ett av medlemmene ha god regional forankring og god kunnskap om kommunal virksomhet. Styret skal sammensettes slik at det kan handle uavhengig av særinteresser.

Medlemmer av kommunestyret og ansatte i kommunen er inhabile ved kommunale behandlingen av en sak hvor et selskap er part, og hvor vedkommende er leder eller har ledende stilling, eller er medlem i styret eller bedriftsforsamling for et selskap. Man bør være oppmerksom på dette ved valg av styremedlemmer som ofte kan komme i situasjoner som medfører slik inhabilitet.

Kommunestyret legger følgende føringer for valg til selskapsstyrer:

- a) Begge kjønn skal være representert i styret med minst 40%.
- b) Ordfører, kommunedirektøren og kommunedirektørens ledergruppe skal ikke sitte i styrer i selskaper hvor kommunen har eierinteresser, dersom disse er organisert som egne rettssubjekt. Det samme gjelder kommunale foretak. Disse bør heller ikke sitte i ledelsen i slike selskaper. Kommunestyrerepresentanter skal normalt heller ikke velges inn i styret i selskaper og kommunale foretak. Unntaksvis bør det likevel åpnes opp for å velge sittende kommunestyrerepresentanter i styrer. Dette gjelder når den politiske forankringen er nødvendig for å ivareta kommunens interesser i selskapet, og de andre eierne er representert på politisk nivå. Dette unntaket gjelder likevel ikke for ordfører, kommunedirektør og kommunedirektørens ledergruppe, da disse alltid skal kunne representere kommunen som eier.
- c) Leder og styremedlemmer i kommunalt eide selskaper skal ikke velges inn i kontrollutvalget. Det samme gjelder den som er leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for et selskap mv. som kan være gjenstand for selskapskontroll.
- d) Det skal ikke velges styremedlemmer i selskaper hvor kommunen har eierinteresser, som kan medføre interessekonflikt av betydning for vervet.
- e) Styremedlemmer i morselskap skal ikke sitte i styret til datterselskap. Konsernledelsen kan være representert i datterselskapenes styrer.
- f) Der det utpekes vara til et styre, bør ordningen med numerisk vara benyttes for å sikre kontinuitet i styret.

4.6. STYRETS ARBEID OG UAVHENGIGHET

Styret bør ha en plan for eget arbeid, arbeide med egen kompetanseutvikling og evaluere sin egen virksomhet.

Styret skal påse at daglig leder handler i selskapets interesser og i tråd med lovbestemmelser i forvaltningsloven, offentleglova, arkivloven mv. Styret skal etablere faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter.

Styret har ansvar for å sikre at selskapets lønns- og incentivordninger utformes slik at de fremmer verdiskaping i selskapet og fremstår som rimelige. Lederlønninger skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende.

Styremedlemmer bør ikke påta seg særskilte oppgaver for det aktuelle selskapet i tillegg til styrevervet. Styrets medlemmer og daglig leder bør ikke:

- ha rådgivnings- eller konsulentoppdrag for selskapet
- være part i avtaler som har økonomisk betydning for selskapet
- ha lederansvar eller være medlem av styrende organ i selskap der også andre medlemmer av styret har interesser
- være nærstående til styremedlem eller ledere ansatt i selskapet

Det samme gjelder for selskaper hvor styremedlem eller daglig leder har eierinteresser eller er ansatt. Eventuelle unntak fra dette skal styrebehandles og honorar for slike oppdrag skal være styregodkjent. Det skal informeres om slike oppdrag og honorarer i årsrapporten.

4.7. GODTGJØRING TIL STYRET

Godtgjøring til styret skal være moderat, men slik at den fremmer verdiskaping i selskapene og fremstår som rimelig ut i fra styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og kompleksitet.

For selskaper som er heleid av Åmot kommune utbetales ikke godtgjørelse til styrets medlemmer når disse har Åmot kommune som hovedarbeidsgiver og kommunen holder dem skadesløse for ansvar de måtte pådra seg som styremedlemmer i selskapet. Det skal likevel utbetales godtgjørelse dersom styrevervet ikke inngår som en naturlig del av representantens arbeid for kommunen.

Godtgjørelsen for styrevervet bør reflektere styrets økonomiske og strafferettslige ansvar, i tillegg til styremedlemmenes kompetanse og forventet tidsbruk, samt virksomhetens kompleksitet. Dette innebærer blant annet at honorar i selskaper som opererer i et marked og hvor det er betydelig risiko, bør reflektere dette ansvaret. Generelt bør styreleder godtgjøres høyere enn styremedlemmene pga. det særlige arbeidet som følger av styreleder vervet. Det anbefales at selskapene gjør en konkret vurdering av behovet for styreforsikring for styremedlemmene. Forsikringen gjelder det økonomiske ansvaret, ikke det strafferettslige.

Aksjeloven gir generalforsamlingen ansvar for å fastsette godtgjøring til styremedlemmene. I et IKS er det representantskapet som fastsetter godtgjøringen til styremedlemmene, mens det er kommunestyret selv som fastsetter godtgjøringen til styret i et kommunalt foretak.

4.8. STYREVERVREGISTERET

Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper skal registrere vervene på www.styrevervregisteret.no. KS anbefaler at kommunen registrerer vervene for allment innsyn. Kommuner er som folkevalgte organer avhengig av allmennhetens tillit når det gjelder både forvaltning og styring. Åpenhet rundt hvilke andre roller lokalpolitikere har i samfunnslivet er viktig for å unngå mistanke om rolleblanding. Registrering i kommunesektorens eget styrevervregister vil i seg selv skape økt bevissthet om de ulike rollene en lokalpolitiker har og herunder være til nytte ved vurdering av representantens habilitetssituasjon. Registrering i KS Styrevervregister skal foretas av alle som påtar seg

verv i styret og råd på vegne av Åmot kommune, samt daglig leder av slike. Styreleder og daglig leder er ansvarlige for at registrering finner sted og registeret er oppdatert.

4.9. SAMFUNNSANSVAR

Selskapet skal opptre som en ansvarlig samfunnsaktør. Samfunnsansvaret omfatter blant annet hensynet til miljø, lokalsamfunn, ansatte, menneskerettigheter, likestilling, og bekjemping av arbeidslivskriminalitet, lønns- og bonusordninger mv. Fastsettelse av godtgjørelse for ledende ansatte skal være styrets ansvar. Lederlønninger skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende. Det skal legges vekt på moderasjon.

Selskapets samfunnsansvar bør omtales i selskapets rapportering til eierne.

4.10. KLIMA OG MILJØ

Åmot kommune forventer at selskapene tar miljø- og klimaansvar. Selskapenes arbeid med miljø og klimaspørsmål må skje systematisk og dekke hele verdikjeden i virksomheten. Mål, gjennomføring og evaluering av miljøarbeidet må være klart angitt. Selskaper og foretak hvor kommunen har eierinteresser er ulike hva gjelder påvirkning av ytre miljø. Dette vil nødvendigvis påvirke hvor omfattende rutiner og systemer de ulike selskapene må utvikle for å sikre at virksomheten tar nødvendige miljøhensyn. Åmot kommune forventer at selskapene jobber aktivt med å redusere egne klimagassutslipp og setter mål om en reduksjon som er i tråd med Åmot kommunes ambisjoner for klimagassutslipp. Åmot kommune forventer at selskapene jevnlig rapporterer om egne klimagassutslipp og arbeidet med å redusere utslippene.

4.11. EIERS LØPENDE AVKASTNING – UTBYTTEPOLITIKK

I selskaper der formålet ikke er politisk, stilles det krav om avkastning til eier. I selskaper der virksomheten har karakter av næringsdrift vil kommunen stille de samme krav til avkastning på investert kapital, som det en privat eier vil gjøre.

For selskaper som opererer innenfor et marked skal prinsippene for en eventuell utbyttepolitikk klargjøres og deretter fremmes eierorganet. Langsiktighet og samfunnsansvar legges til grunn for kommunens krav til utbytte. Utbytteneivået skal ta utgangspunkt i selskapenes økonomiske situasjon. Likevel skal eiers kapitalbehov og eiers muligheter for alternativ investering vektlegges i en totalvurdering av utbytteneivået.

4.12. REVISOR OG BRUK AV RÅDGIVERE

Selskapets revisor skal være uavhengig av styret og daglig leder. Styret bør fastsette retningslinjer for å benytte revisor som rådgiver for selskapet. Revisor bør årlig gi styret en skriftlig bekreftelse på at revisor oppfyller fastsatte uavhengighets- og objektivitetskrav.

I ordinær generalforsamling skal styret gi en redegjørelse for revisors godtgjørelse fordelt på lovpliktig revisjon og godtgjørelse knyttet til andre konkrete oppdrag. Styret skal legge til rette for at revisor kan delta på alle generalforsamlinger.

Det legges følgende føringer for kommunens bruk av rådgivere i eiersaker:

- a) Kommunen skal innhente spisskompetanse fra eksterne rådgivere og/eller kommunerevisjonen, når sakens art og kompleksitet tilsier det.
- b) Kommunen må sikre at den bruker rådgivere som har en uavhengig stilling i forhold til selskapene
- c) Kommunen skal innhente opplysninger fra selskapets revisor om faktiske forhold i selskapet, når det er behov for det.

4.13. ORGANISASJONSLÆRING OG KOMPETANSEHEVING

Åmot kommune skal:

- a) sørge for nødvendig opplæring av folkevalgte og kommuneadministrasjon om eier- og selskapsstyring.
- b) sette eierskap som tema i kommunestyret minst en gang pr år. Dette møtet skal gi kunnskap om utøvelse av eierskap og sette fokus på hva kommunen vil med de aktuelle selskap
- c) samle styremedlemmer og representantskapsmedlemmer, herunder tilby opplæring for kommunens valgte styremedlemmer. Formålet er å dele erfaringer, heve kompetansen og bevisstgjøre om roller mv.

5. ORGANISASJONSFORMER – SELSKAPER OG FORETAK

5.1. INNLEDNING

Før en eventuell selskapsdannelse må det foreligge en analyse av hva kommunen ønsker å oppnå ved å opprette selskap fremfor å drive virksomheten innenfor tradisjonell kommunal organisering. Dette gjelder også før kommunen skyter inn egenkapital i selskaper hvor virksomheten ligger utenfor det som tradisjonelt oppfattes som kommunens kjerneområder.

Virksomhetens formål og karakter er avgjørende kriterier ved valg av selskapsform. I de tilfeller der det er behov for tett oppfølging og kontroll fra eiers side må selskapsformen som velges være tilrettelagt for dette. Dette kan være viktig på områder der oppgaven er pålagt kommunen ved lov, der selskapet må samarbeide tett med andre offentlige etater, eller der tjenesten er knyttet opp mot kommunens kjernevirksomhet.

I de tilfeller virksomheten bærer preg av produksjon, enten i form av varer eller tjenester, og gjerne i tillegg opererer i et konkurranseutsatt marked, kan en løserer tilknytningsform og dermed mer selvstendighet for selskapet være mer aktuelt.

Nedenfor følger en generell gjennomgang av de organisasjonsformene som er mest aktuelle. Det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset kommunens behov for styring, virksomhetens formål, markedsmessige forhold og konkurransereguleringen. Skal selskapet ta risiko og operere i et marked, bør det etableres et selskap med begrenset ansvar, som aksjeselskap eller samvirkeforetak. Der selskapet skal yte tjenester til flere eierkommuner i egenregi, kan interkommunale selskap (IKS) og etablering av interkommunalt samarbeid med hjemmel i kommunelov kap 19 og 20 være hensiktsmessige former. Stiftelser er selveiende og skal ikke benyttes for virksomhet som krever eierstyring.

Valg av selskapsform påvirker muligheten for politisk styring og kontroll. Jo større selvstendighet, jo mindre er muligheten for å utøve politisk og administrativ kontroll.

5.2. KOMMUNALE FORETAK (KF)

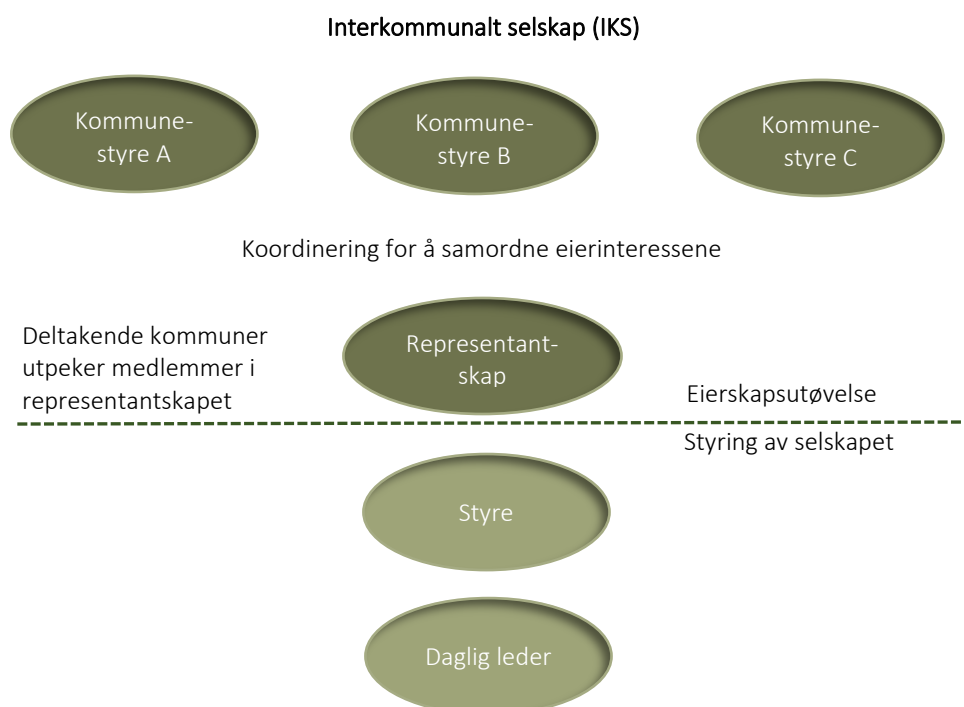
Åmot kommune har ikke selv noe kommunalt foretak pr i dag, men organisasjonsformen kommenteres allikevel kort her. Kommuneloven kap 9 gir regler om kommunalt og fylkeskommunalt foretak. Foretaket er en del av kommunen og ikke et eget selskap med rettslig eller økonomisk selvstendighet. Foretakets forpliktelser er kommunens forpliktelser, og kommunen er kontraktsmotpart i de avtalene som foretaket inngår. Foretaket skal ledes av et styre med alminnelig myndighet til å treffe avgjørelser i foretakets saker. Foretaket rapporterer direkte til kommunestyret.

Reglene om kommunalt foretak tar særlig sikte på å gi et alternativ for mer selvstendig organisering av kommunale oppgaver. Organisasjonsformen benyttes som regel når både forretningsmessige og samfunnsmessige hensyn til ivaretas.

5.3. INTERKOMMUNALT SELSKAP (IKS)

Interkommunale selskap (IKS) er regulert i lov om interkommunale selskaper, sist endret LOV-2023-06-02-22 fra 1.1.2024. Et IKS er et eget rettssubjekt, som rettslig og økonomisk er skilt fra deltakerkommunene. Selskapet har sin egen formue og sine inntekter, og svarer selv for sine forpliktelser. Det er selskapet selv som inngår og er part i avtaler og har partsstilling i rettsaker og overfor forvaltningsmyndighetene.

Et særtrekk ved interkommunale selskaper er at hver av deltakerne har et ubegrenset ansvar for en fastsatt andel av selskapets samlede forpliktelser. Dette skiller interkommunale selskaper fra aksjeselskap, hvor deltakeransvaret er begrenset. Samlet skal deltakernes ansvarsandeler utgjøre selskapets samlede forpliktelser.

Selskapets øverste myndighet er representantskapet. Representantskapet er eiernes organ, og deltakerkommunenes eiermyndighet utøves av representantskapet. Dette innebærer at den enkelte deltakerkommune ikke kan utøve eiermyndighet direkte overfor selskapets styre eller administrasjon. Hver deltakerkommune skal ha minst ett medlem i representantskapet. Deltakerkommunene kan gjennom representantskapet treffe vedtak som binder styret, og det kan omgjøre vedtak som styret har truffet.

Gjennom en rekke bestemmelser legger lov om interkommunale selskaper særlige oppgaver til representantskapet. Dette gjelder fastsettingen av regnskap, budsjett, økonomiplan og valg av revisor, samt vedtak om salg eller pantsettelse av fast eiendom eller andre større kapitalinvesteringer, eller vedtak om å foreta investeringer som er av vesentlig betydning for selskapet eller en eller flere av deltakerne. I selskapsavtalen kan det dessuten fastsettes at visse saker som ellers hører innunder styrets forvaltningsmyndighet, må godkjennes av representantskapet.

Samlet sett gir disse bestemmelsene deltakerkommunene større innflytelse over styringen av selskapet enn det aksjeloven gir deltakerne i et aksjeselskap. Denne merinnflytelsen har først og fremst sammenheng med selskapsdeltakernes ubegrensede ansvar for selskapets forpliktelser. Når deltakerne påtar seg et større ansvar er det også naturlig at styringsmulighetene utvides.

Ethvert interkommunalt selskap skal ha et styre og en daglig leder som står ansvarlig for forvaltningen av selskapet. Styrets forvaltningsmyndighet må utøves innenfor rammen av selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett, samt vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet. Daglig leder ansettes av styret med mindre det er vedtektsfestet at daglig leder skal ansettes av representantskapet. I forvaltningen av selskapet er styret underlagt representantskapet, og det må følge vedtak og retningslinjer som dette fastsetter. Styrets forvaltningsmyndighet må videre utøves innenfor rammen av selskapets formål, selskapsavtalen og selskapets årsbudsjett.

5.4. INTERKOMMUNALT POLITISK RÅD (IPR)

Jf. Kommuneloven § 18 kan to eller flere kommuner eller fylkeskommuner sammen opprette et interkommunalt politisk råd. Rådet kan behandle saker som går på tvers av kommune- eller fylkesgrensene. Kommunestyrene og fylkestingene vedtar selv å opprette slikt råd.

Den enkelte deltakeren i et interkommunalt politisk råd har ubegrenset økonomisk ansvar for sin andel av rådets forpliktelser. Til sammen skal andelene utgjøre rådets samlede forpliktelser.

Representantskapet er det øverste organet i et interkommunalt politisk råd.

Når det opprettes et interkommunalt politisk råd, skal det inngås en skriftlig samarbeidsavtale mellom alle deltakerne i rådet. De enkelte kommunestyrene og fylkestingene i alle deltakerkommunene skal selv vedta samarbeidsavtalen og avtaleendringer som gjelder noen av momentene nevnt i fjerde ledd.

Representantskapet vedtar selv endringer i de delene av samarbeidsavtalen som gjelder andre forhold enn de som er nevnt i fjerde ledd. Slike endringer vedtas med minst 2/3 av de avgitte stemmene hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen. Det kan også fastsettes i samarbeidsavtalen at slike endringer skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv i samtlige deltakerkommuner.

5.5. KOMMUNALT OPPGAVEFELLESSKAP (KO)

Jf. Kommuneloven § 19 kan to eller flere kommuner eller fylkeskommuner sammen opprette et kommunalt oppgavefellesskap for å løse felles oppgaver. Kommunestyrene og fylkestingene vedtar selv å opprette et oppgavefellesskap.

Et oppgavefellesskap kan ikke gis myndighet til å treffe enkeltvedtak. Oppgavefellesskapet kan likevel gis myndighet til å treffe denne typen vedtak om interne forhold i samarbeidet og til å forvalte tilskuddsordninger.

Den enkelte deltakeren i et kommunalt oppgavefellesskap har ubegrenset økonomisk ansvar for sin andel av oppgavefellesskapets forpliktelser. Til sammen skal andelene utgjøre oppgavefellesskapets samlede forpliktelser.

Representantskapet er det øverste organet i et interkommunalt politisk råd.

Når det opprettes et oppgavefellesskap, skal det inngås en skriftlig samarbeidsavtale mellom alle deltakerne i oppgavefellesskapet. De enkelte kommunestyrene og fylkestingene i alle

deltakerkommunene skal selv vedta samarbeidsavtalen og avtaleendringer som gjelder noen av momentene nevnt i fjerde ledd.

Representantskapet i oppgavefellesskapet vedtar selv endringer i de delene av samarbeidsavtalen som gjelder andre forhold enn de som er nevnt i fjerde ledd. Slike endringer vedtas med tilslutning av minst 2/3 av de avgitte stemmene hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen. Det kan fastsettes i samarbeidsavtalen at slike endringer skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv i samtlige deltakerkommuner.

5.6. VERTSKOMMUNE

Jf. Kommunelevení § 20 kan en kommune inngå et samarbeid med en annen kommune om et vertskommunesamarbeid i tre ulike former:

- §20-1 Vertskommunesamarbeid
En kommune kan overlate utførelsen av lovpålagte oppgaver og delegere myndighet til å treffe enkeltvedtak eller vedta forskrift til en vertskommune etter reglene i dette kapitlet, så langt annen lovgivning ikke er til hinder for det.
- §20-2 Administrativt vertskommunesamarbeid
En kommune (samarbeidskommune) kan avtale med en annen kommune (vertskommune) at vertskommunen skal utføre oppgaver og treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning. Dette gjelder på tilsvarende måte mellom fylkeskommuner.

Kommunestyret eller fylkestinget delegerer selv myndighet til å treffe vedtak som er nevnt i første ledd, ved å instruere kommunedirektøren i egen kommune eller fylkeskommune om å delegere myndigheten til kommunedirektøren i vertskommunen.

- §20-3 Vertskommunesamarbeid med felles, folkevalgt nemd
Kommuner som deltar i et vertskommunesamarbeid, kan avtale å opprette en felles, folkevalgt nemnd i vertskommunen. Dette gjelder på tilsvarende måte for vertskommunesamarbeid med felles, folkevalgt nemnd mellom fylkeskommuner.

Deltakerne kan gi nemnda myndighet til å treffe vedtak i alle typer saker hvis ikke noe annet følger av lov. Det skal skje ved at kommunestyrene eller fylkestingene selv delegerer den samme myndigheten til nemnda. Nemnda kan gi kommunedirektøren i vertskommunen myndighet til å treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning.

Når et vertskommunesamarbeid opprettes, skal det inngås en skriftlig samarbeidsavtale mellom deltakerne i vertskommunesamarbeidet.

De enkelte kommunestyrene eller fylkestingene i alle deltakerkommunene skal selv vedta samarbeidsavtalen og endringer som gjelder forhold som er nevnt i tredje og fjerde ledd.

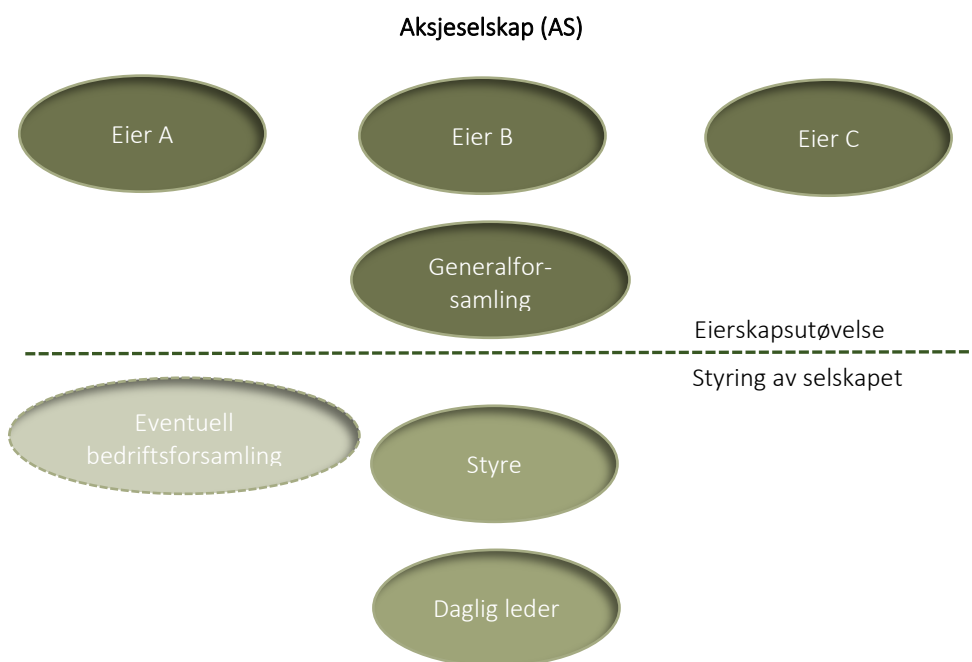
5.7. AKSJESELSKAP (AS)

Bestemmelsene om aksjeselskap er regulert i aksjeloven av 13. juni 1997 nr. 44. Det viktigste særtrekk ved aksjeselskapsformen er at deltakerne (aksjeeierne) ikke er ansvarlig for selskapets forpliktelser annet enn for innskutt kapital.

Et aksjeselskap som ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser, kan tas under konkursbehandling. Et motstykke til ansvarsbegrensningen er at selskapets eiere ikke rår fritt over selskapet inntekter og formue. Selskapets midler disponeres av selskapets styre og daglig leder. Ønsker kommunen som eier å ta ut midler, må dette skje etter aksjelovens regler om utdeling av utbytte eller fondsemisjon. Utdeling av utbytte til eierne kan bare foretas etter forslag fra styret og må vedtas av generalforsamlingen.

Et aksjeselskap er et eget rettssubjekt og kan ha en eller flere deltakere. Lovgivningen setter ingen grenser for hvem som kan være deltakere (aksjeeiere) i et aksjeselskap. Denne selskapsformen kan derfor være tjenlig dersom man ønsker å ha ulike grupper av eiere eller legge til rette for at flere, både fysiske og juridiske personer, kan være eiere. Aksjeselskap er særlig egnet for næringsvirksomhet.

Aksjekapitalen i et aksjeselskap må være minimum kr 30.000. Aksjeselskapets øverste organ er generalforsamlingen. Generalforsamlingen er eiernes organ i selskapet.

Styret har det overordnede ansvar for forvaltningen av selskapet. Som hovedregel er det styret som ansetter daglig leder og er dennes overordnede. Daglig leder skal styre selskapet etter de planer, retningslinjer og prinsipper styret har vedtatt. Eiermyndigheten i denne typen selskap må utøves gjennom generalforsamlingen. Dette betyr at kommunen som aksjeeier ikke skal intervensjon uten at dette skjer i form av en beslutning fra generalforsamlingen. I generalforsamlingen kan eierne gjennom generalforsamlingsvedtak fastsette rammer og gi nærmere regler for styret og daglig leder av selskapet. Det er generalforsamlingen som velger styret.

Aksjonæravtaler benyttes ofte for å detaljere forholdet mellom aksjonærene. Aksjonæravtalen kan regulere ulike eierspørsmål så som stemmerett, fordeling av styreplasser, innsynsrett, innskuddsplikt og forkjøpsrett.

En aksjonær har ulike rettigheter i et selskap beroende på hvor stor andel av selskapet vedkommende eier. For kommunen er det derfor viktig at eierandelen er tilpasset kommunens formål med eierskapet. Dersom kommunen har strategiske målsetninger for sitt eierskap bør kommunen ha kontroll med selskapet ved å eie 50% eller mer av de stemmeberettigede aksjene i selskapet. Dersom kommunen ønsker maksimal styring over selskapet bør kommunen eie selskapet fullt ut. Dersom eierskapet er av mer finansiell karakter er det ikke så betydningsfullt hvor stor andel av selskapet som kommunen eier.

5.8. SAMVIRKEFORETAK (SA)

Bestemmelsene om samvirkeforetak er regulert i Samvirkeoven av 29.06.2007. Samvirkeforetak er en sammenslutning som har til hovedformål å fremme de økonomiske interessene til medlemmene gjennom deres deltakelse i virksomheten som konsument, leverandører eller på annen lignende måte.

Et samvirkeforetak må stiftes av minst 2 personer (herunder juridiske personer som f.eks. kommune). Virksomheten må ha et økonomisk formål, men kan samtidig også ha et ideelt formål. SA skal ha vedtekter og formål og evt. Begrensninger må tas inn i disse.

SA baseres på medlemskap, ikke eierskap. I utgangspunktet er et SA åpent for medlemskap for en svært vid krets, men det kan i vedtektene begrensnes til en snevrere gruppe. Det må være en omsetning mellom SA og medlemmet.

5.9. STIFTELSE

Kommuner står fritt til å etablere stiftelser (Stiftelsesloven av 2001). Oppretterne står fritt til å fastsette formålet og stiftelsen er selvstendig rettssubjekt. Stiftelser har til forskjell fra selskapene (IKS og AS) etter opprettelsen ingen eiere. Verken oppretteren eller andre kan med grunnlag i eiendomsretten utøve styring over stiftelsens virksomhet eller gjøre krav på andel i stiftelsens overskudd. Oppretterne står heller ikke fritt til å løse opp stiftelser. Stiftelser er derfor ikke egnet for virksomhet hvor det er behov for å utøve eierstyring.